

■ Δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις κρυμμένης αγιότητας

Οἱ Ἅγιοι Ἀρτέμιος τοῦ Βέρκολα καὶ Παρασκευὴ τοῦ Πινέγκα οἱ αὐτάδελφοι*

Ἡ ἱερά μνήμη αὐτῶν τελεῖται
τὴν 23ῃ Ἰουνίου καὶ 10ῃ Ὀκτωβρίου (τοῦ Ἁγίου)
καὶ τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου (τῆς Ἁγίας)

ΟΙ ΑΥΤΑΔΕΛΦΟΙ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ Ἀρτέμιος ὁ παῖς καὶ Παρασκευὴ ἡ Παρθένος, γόνιοι εὐσεβεῖς τῆς Ρωσικῆς γῆς, ἀνήκουν στὶς χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις κρυμμένης αγιότητος.

Ἄφανεῖς στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος μάλιστα βαρύτερα παρεξηγημένος ἀπὸ τοὺς συγχωριανοὺς του, ἴσως καὶ τοὺς γονεῖς του, γνωστοὶ μόνον στὸν Παντεπόπτη Κύριο, ἐτιμήθησαν μεταθανάτως ἀπὸ Αὐτὸν μὲ σειρὰ θαυμασίων σημείων καὶ ἐξαιρετικῶν γεγονότων, μέσῳ τῶν ὁποίων δοξάσθηκε ὁ πράγματι «*θαυμαστός ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ*» Θεός.

Ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος γεννήθηκε στὸ χωριὸ Βέρκολα, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Πινέγκα, τῆς βορείου περιοχῆς τοῦ ποταμοῦ Ντβίνα.

«Ὁ Πινέγκα εἶναι ἓνα ὀνειρεμένο ποτάμι, ...μοιάζει μὲ ἡσυχὴ καὶ ἀτάραχὴ λιμνούλα καὶ οἱ πολλὲς καλαμιές καὶ τὰ κρίνα του παραμένουν ἤρεμα καὶ ἀκίνητα στὴν ἐπιφάνειά του».

Στὴν γῆ αὐτῆ τῆς τούνδρας, τὴν «*περισσότερο ἐπικίνδυνη περιοχή τῆς Εὐρώπης*», γεννήθηκε τὸ 1532 ὁ Ἀρτέμιος ἀπὸ γονεῖς χωρικούς, τὸν Κοσμᾶ καὶ τὴν Ἀπολλιναρία.

Κατὰ τὸν Συναξαριστὴ, ἀπὸ τὴν ἡλικία τῶν πέντε ἐτῶν ἔδειξε συμπεριφορὰ ὄχι παιδική. Τοῦ ἄρесе ἡ σιωπὴ καὶ ἦταν ἰδιαίτερα ὑπάκουος, τὸν διέκρινε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἦταν δὲ ἀσυνήθιστα ταπεινὸς καὶ ἀγνός.

Ὁ Ἀρτέμιος σὲ ἡλικία δώδεκα ἐτῶν, ἐνῶ βοηθοῦσε τὸν πατέρα

του στὶς ἀγροτικές του ἐργασίες, κτυπήθηκε ἀπὸ κεραυνὸ καὶ ἔπεσε νεκρός, τὴν 23ῃ Ἰουνίου 1545.

Τὸ ἀγγλικὸ Συναξάριο, ἀναφερόμενο στὸν τρόπο τοῦ θανάτου του παρατηρεῖ, ὅτι «ἔτσι ὁ Ἐλεήμων Πάνσοφος Κύριος ὁ Θεός, σχεδίασε νὰ λάβει στὰ σκηνώματα τῆς Οὐρανόου Βασιλείας Του, τὴν ψυχὴ τοῦ δικαίου δούλου Του».

Τὸν τρόπο τοῦ θανάτου του οἱ ἀπλοῖκοι καὶ δεισιδαίμονες χωρικοὶ τὸν ἐρμήνευσαν σὰν θεία τιμωρία, σὰν σημεῖο ὅτι ὁ Θεὸς ἦταν θυμωμένος μὲ τὸν Ἀρτέμιο. Γιὰ τοῦτο τὸν ἄφησαν ἄταφο στὸ δάσος, ἀφοῦ σκέπασαν τὸ σῶμα του μὲ κλαδιά.

«Εὐκόλα μπορεῖ νὰ φανταστεῖ κανεὶς πόσο ἐπηρέασε ἡ γνώμη τοῦ χωριοῦ τὴν ἤδη θεοφοβούμενη καὶ ἐξαιρετικὰ εὐσεβεῖ οἰκογένειά του. Σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ δέους καὶ τῆς σιωπῆς, τρέμοντας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀνατράφηκε ἡ Παρασκευὴ ἢ ἀδελφὴ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, ποὺ ἔφθασε σὲ μέτρα ἀγιότητος χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζει. Ἀπομονωμένη ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀλλὰ τριγυρισμένη ἀπ' τὶς ὁμορφιὲς τῆς ἀνθισμένης ἀνοιξῆς τοῦ βορρᾶ καὶ διατηρημένη ἀπὸ τὶς παγωνιὲς τοῦ χειμῶνα, ἔγινε Ἁγία καὶ Θαυματουργὴ γιατί, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός της, ἦταν ἐκλεκτὸ σκεῦος τοῦ Θεοῦ».

Τὸ 1577, τριανταδύο χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀρτεμίου, ἓνα συνταρακτικὸ γεγονός ἦλθε νὰ ἀνατρέψῃ τὴν κοσμικὴ καὶ ἀντιπνευματικὴ γιὰ τὸν δοῦλο τοῦ Θεοῦ γνώμη.

Ἐνας χωρικὸς ποὺ ὠνομαζόταν Καλλίνικος, Ἀναγνώστης στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, βγήκε στὸ δάσος γιὰ νὰ μαζέψῃ μανιτάρια. Ἐνα ὑπερκόσμιο φῶς, πάνω ἀπὸ τὸ σημεῖο ποὺ «ἀναπαύοταν» τὸ σῶμα τοῦ Ἀρτεμίου, τὸν ὤθησε νὰ πλησιάσῃ, παρὰ τὸν φράκτη ποὺ εἶχε ὑψωθῆ, καὶ ἐκπληκτος νὰ διαπιστώσῃ, ὅτι τὸ Ἰ. Λεῖψανο παρέμενε ἀδιάφθορο.

Οἱ δεισιδαίμονες χωρικοὶ ὑποδέχθηκαν τὸ γεγονός χωρὶς ἰδιαίτερη προσοχή. Ἄπλᾳ πῆραν τὸ Ἰ. Λεῖψανο, τὸ ἔβαλαν σὲ ἓνα φέρετρο καὶ τὸ τοποθέτησαν σὲ μιὰ στοὰ τοῦ ἐνοριακοῦ τους Ναοῦ.

Ὁ Κύριος ὅμως ἐπεφύλαξε στὴν περιοχὴ μία μεγάλη καὶ θλιβερὴ περιπέτεια, γιὰ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν διαπίστωσι καὶ διακήρυξι τῆς ἀγιότητος τοῦ δούλου Του.

Τὸ ἴδιο ἔτος τῆς εὐρέσεως, τὸ 1577, λοιμικὴ νόσος ἔπληξε τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ βορείου Ντβίνα καὶ πάρα πολλοὶ θάνατοι σημειώθηκαν, κυρίως γυναικοπαίδων.

Τότε ὁ ἀπελπισμένος πατέρας ἑνὸς ἐτοιμοθάνατου ἀγοριοῦ, σκέφτηκε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὶς πρεσβεῖες τοῦ ἀγνοημένου Ἁρτεμίου. Ἐσπευσε στὴν ἐκκλησία προσκύνησε τὸ Ἱ. Λεῖψανο καὶ φεύγοντας πῆρε μερικὰ φύλλα ἀπὸ τὰ κλαδιὰ πού σκέπαζαν ἀκόμη τὸ φέρετρο. Ὅταν στὴν συνέχεια εὐλόγησε μὲ αὐτὰ τὸν ἄρρωστο γιό του, τὸ παιδί ἔγινε ἀμέσως καὶ ἐντελῶς καλά.

Τὸ πρῶτο αὐτὸ θαῦμα ἀκολούθησε δεύτερο, μεγαλύτερο καὶ σπουδαιότερο, ὅταν διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Ἁρτεμίου ὁ Θεὸς εἰσάκουσε τὶς δεήσεις τῶν κατοίκων καὶ σταμάτησε ἡ ἐπιδημία.

Ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἀγιότητος τοῦ Ἁγίου Ἁρτεμίου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, ἔφερε στρατιᾶς πασχόντων ἐμπρὸς στὸ σανιδένιο τοῦ φέρετρο, στὸν ταπεινὸ ἐνοριακὸ Ναὸ τοῦ χωριοῦ.

Νέα θαύματα, ὅπως ἐκεῖνο στὸν χωρικὸ Παῦλο, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπο εἶχε στραφῆ πρὸς τὰ πίσω, ὑποχρέωσαν τοὺς κατοίκους νὰ φτιάξουν εἰδικὴ πτέρυγα στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὅπου τοποθέτησαν τὸ τίμιο Λεῖψανο τὸ 1584, ἀφοῦ προηγουμένως ἐτοποθέτησαν αὐτὸ σὲ Λάρνακα.

* * *

Ἡ Παρασκευή, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἁγίου, ἀποσύρθηκε στὴν ἡσυχία τοῦ Μοναχικοῦ Βίου, μετὰ τὴν εὕρεση τοῦ ἀδιαφθόρου ἱ. Λειψάνου τοῦ Ἁρτεμίου.

Δὲν εἶναι γνωστό, ἂν εἰσηλθε σὲ κάποιο Μοναστήρι ἢ ἂν ἀκολούθησε τὸν ἐρημικὸ βίον, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ ἔτος τῆς κοιμήσεώς της. Ἀπὸ τὶς πηγὲς πάντως γνωρίζουμε, ὅτι ἐκοιμήθη *«ὁσία παρθένος»*.

Βλέποντας τὶς ἀλλεπάλληλες θεραπείες, οἱ Ἱερεῖς Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς ἀπεφάσισαν νὰ ἀγιογραφήσουν Εἰκόνες τοῦ Ἁγίου πάνω στὶς σανίδες τοῦ παλαιοῦ του φερέτρου.

Μάλιστα, ὁ Ἱερεὺς Ἰωάννης συγκέντρωσε μὲ πολλὴ προσοχὴ τὰ ὑπολείμματα τῶν κλαδιῶν πού κάποτε σκέπαζαν τὸ τίμιο Ἱ. Λεῖψανο. Ἀναφέρονται θεραπείες καὶ μέσῳ αὐτῶν.

Τὸ 1601 ὁ εὐσεβὴς Παγκράτιος μετέφερε μία ἀπὸ τὶς Εἰκόνες αὐτὲς στὸ Μεγάλον Οὐστουγκ, ὅπου ἀναδείχθηκε θαυματουργή.

Μεταξὺ τῶν ἰάσεων τῆς περιόδου ἐκείνης ἀναφέρονται θεραπείαι

παραλύτου παιδιοῦ, ἀποκατάστασις τῆς ὀράσεως τῶν χωρικῶν Ἄνδρέου καὶ Εἰρήνης καὶ θεραπεία τῆς πασχούσης χωρικῆς Μαρίας.

Τὸ 1619 τὸ Λεῖψανο τοῦ Ἁγίου ἐξετάσθη ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη τοῦ Νόβγκοροντ Μακάριο, ὁ ὁποῖος ἔδωσε εὐλογία γιὰ τὴν μεταφορά του μέσα στὸν Ναό, κατὰ τὴν πανήγυρι τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1620 (ἡ 1610).

Ἄπὸ τότε ἄρχισε νὰ τηρῆται ἕνας κατάλογος τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγίου, γιὰ τοῦτο καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν θεραπευθέντων εἶναι μᾶλλον ἱκανοποιητικά.

Τὸ ἴδιο ἔτος τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἱ. Λειψάνου ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Μακάριο,

«Ἐνα φέρετρο μὲ τὰ εὐωδιαστὰ Λεῖψανα μιᾶς παρθένου, ἀνακαλύφθηκε στὴν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Πίριμιν καὶ κάποιος πιστὸς εἶδε τὸ ἐξῆς ὄραμα: Ἐμφανίσθηκε μία ὠραία παρθένος καὶ τὸν πληροφόρησε, ὅτι τὸ ὄνομά της ἦταν Παρασκευή. Ὅτι οἱ ἄρρωστοὶ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἔρθουν σ' αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ προσευχηθοῦν στὸν Ἅγιο Γεώργιο καὶ τὴν νέα θαυματουργὴ Ἁγία Παρασκευὴ καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ θὰ λάβουν βοήθεια».

Πράγματι ἡ μακαρία Παρασκευὴ ἀναδείχθηκε Θαυματουργός, τὰ δὲ ἱ. Λεῖψανά της τοποθετήθηκαν ἀργότερα σὲ εἰδικὸ Παρεκκλήσιο.

* * *

Απὸ τὰ ἐπώνυμα θαύματα τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου τὰ ἀκόλουθα εἶναι χαρακτηριστικά.

α. Ὁ Ἰλαρίων Ἀρτέμιεφ ἀπὸ τὸ Χολμογκὸρ διηγήθηκε στοὺς ὑπευθύνους τοῦ Ναοῦ στὴν Βέρκολα, ὅτι εἶχε χάσει τὸ φῶς του καὶ προσευχήθηκε γιὰ τὴν ἀποκατάστασί του στὸν Ἅγιο.

«Τὴν ἴδια ὥρα - κατέγραψε - βρῆκα τὸ φῶς μου καὶ εἶδα σὲ ὄραμα τὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο μὲ λευκὰ ἐνδύματα, ἕνα σταυρὸ στὸ δεξιὸ χέρι καὶ ἕνα μικρὸ ραβδί στὸ ἀριστερό: Ἔφέροντα, μοῦ εἶπε, γιατί ὑποφέρεις; Σήκω. Ὁ Χριστὸς μέσω τοῦ δούλου Του σὲ θεραπεύει. Πήγαινε στὴν Βέρκολα νὰ προσκυνήσεις τὴν Λάρνακά μου καὶ πληροφόρησε τὸν Ἰερέα καὶ τοὺς χωρικοὺς γι' αὐτό». Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια μὲ ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι, σὰν νὰ μὲ πίζε νὰ τὸ κάνω καὶ ἔγινε ἄφαντος».

β. Ὁ Πατρίκιος Ἰγνάτιεφ, ἀπὸ τὸ χωριὸ Κιβοκουρία, ἔπασχε παιδιόθεν ἀπὸ χρόνιο νόσημα. Ἀκούγοντας γιὰ τὴν δύναμι τῶν πρε-

σβειῶν τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, προσευχήθηκε σὲ αὐτόν, ὑποσχόμενος νὰ προσκυνήσῃ τὴν Λάρνακά του καὶ ἀμέσως θεραπεύθηκε.

Ἀπὸ διαβολικὴ ἀμέλεια ὅμως δὲν ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσή του. Ἔτσι, μετὰ ἀπὸ χρόνια, ἡ νόσος ἐπέστρεψε ὀρμητικότερη. Καὶ πάλι ὁ Ἰγνάτιεφ ἐπικαλέσθηκε τὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο καὶ πάλι ὁ Ἅγιος τὸν θεράπευσε. Ὁ ἀτυχὴς ἀγνώμων καὶ ἀμελὴς Πατρίκιος τιμωρήθηκε αὐστηρότατα μὲ τὴν ἴδια ἐπώδυνη ἀσθένεια καὶ ἀπώλεια τῆς ὀράσεώς του. Μετανοημένος πῆγε στὴν Βέρκολα, τίμησε τὸ Ἱ. Λεῖψανο καὶ θεραπεύθηκε.

γ. Τὸν Μάρτιο τοῦ 1636 ὁ Διοικητὴς τῆς περιοχῆς Ἀθανάσιος Πάσκωφ, πέρασε ἀπὸ τὴν Βέρκολα χωρὶς νὰ σταματήσῃ στὸ Ἱ. Λεῖψανο τοῦ Ἁγίου.

Ἀμέσως ὁ γιὸς του Ἱερεμίας κινδύνευσε σὲ θάνατο. Ἐντρομος ὁ ἀξιωματοῦχος ἔφερε ἀμέσως τὸ παιδί στὸν Ναὸ καὶ αὐτὸ εὐθὺς θεραπεύθηκε. Σὲ ἔνδειξι εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας ὕψωσε ἕναν ξύλινο Ναὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Ἀρτεμίου, στὸ ξέφωτο τοῦ δάσους ποὺ εἶχε βρεθῆ τὸ τίμιον Λεῖψανο.

δ. Ὁ Συμεὼν Καζαρίνωφ, ταξιδεύοντας κάποτε μὲ πλοῖο στὴν Ἀρκτική Θάλασσα, ἀπὸ τὴν Μανγκάζεα πρὸς τὸν Ἀρχάγγελο, σώθηκε ἀπὸ βέβαιο πνιγμό, ἐπικαλούμενος τὶς πρεσβεῖες τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου.

* * *

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος, ὁ Μητροπολίτης τοῦ Νόβγκοροντ Κυπριανὸς ἐξέτασε γιὰ δευτέρη φορὰ τὸ Ἱ. Λεῖψανο, ὑπέγραψε τὸν κατάλογο τῶν Θαυμάτων καὶ δώρισε στὸν Ναὸ μίαν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου (ἄγνωστο ἂν τὴν συνέθεσε ὁ ἴδιος).

Τὸ 1648 ὁ Τσάρος Ἀλέξιος Μιχαήλοβιτς διέταξε ἐγγράφως τὸν Διοικητὴ τῆς περιοχῆς Ἀνίσκωφ, νὰ τοποθετηθοῦν τὰ Ἱ. Λεῖψανα σὲ νέα Λάρνακα. Ἐπέτρεψε ἀκόμη νὰ κτισθῇ Μονὴ στὸ σημεῖο τῆς εὐρέσεως. Ἀπὸ χαλκογραφία τοῦ 19ου αἰῶνος, φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ εἶχε ἀξιόλογες κτιριακὰς ἐγκαταστάσεις.

Τὸ 1649 τὸ Ἱ. Λεῖψανο κατατέθηκε στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Ἀρτεμίου ποὺ εἶχε ἀνεγείρει ὁ Πάσκωφ. Ἐκεῖ κινδύνευσε τρεῖς φορές ἀπὸ πυρκαγιά, ἕως ὅτου τὸ 1793 κτίσθηκε πέτρινος Ναὸς πρὸς τιμὴν τοῦ ἰδίου τοῦ Ἁγίου.

Ἀπὸ τὶς Εἰκόνες τοῦ Ἁγίου, οἱ ὁποῖες ἔφθασαν ὡς τὶς ἡμέρες μας, χαρακτηριστικὴ εἶναι μίαν μεγάλη λαϊκότεροπληθυστικὴ εἰκόνα τοῦ 19ου αἰῶνος, μὲ ὀκτὼ σκηνὲς ἀπὸ τὸν Βίον καὶ τὰ θαύματά του.

Διασώθηκε ἀκόμη καὶ ἡ λεγομένη «*εἰκόνα τοῦ Στρογκάνωφ*» (17ου

αί), ἐξαιρετικῆς τέχνης, στὴν ὁποία ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος εἰκονίζεται μαζί με τὸν Ἅγιο Βασίλειο τῆς Μόσχας, τὸν διὰ Χριστὸν σαλό.

Ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος εἶχε τὴν τιμὴ νὰ «μαρτυρήσῃ» πρῶτος στὰ χέρια τῶν ἀθεϊστῶν, κατὰ τὸν Σοβιετικὸ διωγμὸ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ 1918 οἱ Μπολσεβίκοι κατέστρεψαν τὴν Μονή, καὶ τὸ Λεΐψανό του, ἀφοῦ τεμαχίσθηκε με ξίφος, ρίχθηκε σὲ κάποιο πηγάδι τῆς περιοχῆς.

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου τιμᾶται τὴν 23η Ἰουνίου καὶ τὴν 10η Ὀκτωβρίου, τῆς δὲ Ἁγίας Παρασκευῆς τὴν 28η τοῦ ἰδίου μηνός.

(*) Περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθ. 255-257/Ἰούλιος- Δεκέμβριος 1993, σελ. 189-192.

Πηγές καὶ βοηθήματα:

- Περιοδ. «The Orthodox Word», Vol. 10, No 2 (55)/March-April 1974, pp. 44-51.
- Ἡ Θηβαΐδα τοῦ Βορρά, μτφρ. Πέτρου Μπότση, γ' ἔκδοση, Ἀθήνα 1985, σσ. 286-289.
- Στὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἀναφέρονται οἱ παλαιῆς ρωσικῆς πηγές, οἱ ὁποῖες ἀποτελέσαν τὴν βάσι συνθέσεώς τους.